

Šárka HLŮŽKOVÁ, „*Jádru vybrané z mnohých knih lékařských*“ z roku 1674, bakalářská ~~diplomová~~ práce obhajovaná na Ústavu pomocných věd historických a archivnictví FF Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 71 stran textu+přílohy.

posudek oponenta: Mgr. David Tomíček, Ph.D.

Šárka Hlůžková si jako předmět svého výzkumu zvolila česky psaný lékařský rukopis z roku 1674 obsahující text tzv. *Jádru* a provedla jeho kodikologický a obsahový rozbor. Výsledek svého úsilí představila v práci, jež vedle vlastního textu zahrnuje také rozsáhlý doprovodný materiál včleněný do oddílu příloh. Letmý pohled do seznamu použitých pramenů ukazuje, že se autorka při řešení zadaného úkolu soustředila především na známou tvorbu Křišťana z Prachatic, především jeho *Lékařských knížek*, vydávaných v 16. století. Na ose rukopisné *Jádru* – tištěné *Lékařské knížky* je možné nalézt také rámec autorčina metodologického přístupu, který spočívá v analýze rukopisného díla a jeho srovnání s tištěnou příručkou.

Autorka vychází z premisy, že rukopisná *Jádru* vznikala opisem tištěných *Lékařských knížek*, přičemž právě její analýza ukazuje, že značná část textového materiálu této předloze neodpovídá. Toto poznání si zaslouží dvojí pozornost. Dobře ukazuje skutečnost, že jednotlivá *Jádru* jsou spíše výsledkem opisování rukopisných předloh vzniklých zcela v linii tradice rukopisné (v níž má původ i tištěná verze) a zároveň přináší fundovaný a verifikovatelný doklad rozdílnosti obou textů, jenž lze hodnotit jako v zásadě průkopnický. S ohledem na stupeň dané kvalifikační práce (bakalářský) lze rovněž soudit, že příslušný směr výzkumu byl zvolený šťastně. K tomuto tvrzení mě vede zkušenost s lékařskými rukopisnými sborníky, jež jsou nesnadným čtivem jak po formální, tak i obsahové stránce a míra vytěžitelnosti jejich svědectví stoupá s objemem prozkoumaného materiálu. Stranou by neměl zůstat ani druhý aspekt přístupu Šárky Hlůžkové ke zvolené látce, a totiž práce s novodobou lékařskou literaturou. I v této souvislosti předestírám poznámky dvě: citované práce svědčí o chvályhodném zaujetí pro téma; na straně druhé ale naznačují jisté nebezpečí simplifikace studovaného problému. Mínění současné lékařské vědy, případně Ottova

naučného slovníku nemusí vždy korespondovat s realitou počátku 15. století (doba vzniku *Jádra*) nebo konce třetí čtvrtiny 17. století (doba vzniku rukopisu).

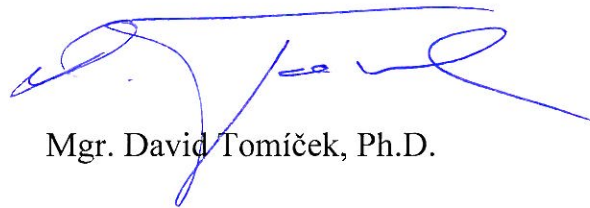
Od této připomínky lze plynule přejít k výtce metodologicko-heuristické povahy. Při zkoumání staročeských lékařských památek se jako dobrý průvodce ukazuje Hájkův překlad *Herbáře* P. O. Matthioliho. V práci Šárky Hlůžkové však toto dílo připomínáno není, podobně jako nedávno vydaná kniha *Staročeské názvy chorob* Aleny M. Černé (Praha 2009). Oba texty by autorce nepochybně objasnily řadu skutečností. Jinak lze ovšem soudit, že v případě práce s relevantní literaturou k tématu výraznější pochybení nalézt nelze (v medailonu Albíka z Uničova je možné citovat monografii Milady Říhové, použitá skripta jsou však s ohledem na kontext dostačující).

Po formální stránce hodnotím práci jako ukázkovou a především bych rád vyzdvihнул autorčin styl, formulační schopnosti a práci s jazykem. Její dílo se čte skutečně dobře. *Stručný přehled lékařské vědy* vykazuje znaky vyspělé úrovně kompilační dovednosti a rovněž vlastní analytická práce s pramenem není devalvována mizerným písemným projevem. Jak již bylo v úvodu naznačeno, podstatnou a zdařilou součástí práce jsou také vlastní přílohy. Fakt, že Šárka Hlůžková nezjistila autora rukopisu, či nedokázala identifikovat filigrány, není nijak zahanbující. K obsahu předložené práce nemám výraznější námítky, snad jen k podkapitole *Léčení modlitbou a zaříkáváním*, která je s dosavadním přístupem i členěním textu poněkud nekonzistentní. Jako jediná je uchopena průřezově a tematicky, přičemž není citována žádná odborná literatura (ani v úvodu zmiňovaný Čeněk Zíbrt). Autorka v tomto případě možná nevědomky překročila hranice zadaného úkolu a pokusila se o rozbor jednoho z fenoménů tradiční lékařské praxe. S ohledem na atraktivnost oblasti pověrečných či magických praktik je to pochopitelné.

Práce s lékařskými rukopisy není snadná, v případě *Jádra* toto povzdechnutí platí obzvláště. V jednotlivých opisech se jen občas najde unikátní či zábavné místo: jednou je to návod na vyhotovení kouzelného proutku, jindy (v tomto případě) charakteristika řepičku, který má být „bodavý jako Žižkov palcát.“ Ukazují však podobu tradiční lékařsko-léčitelské praxe, jež se dotýká samotné podstaty lidské existence. Šárka Hlůžková svou bakalářskou praxí chvályhodně přispěla k poznání dějin lékařství

v českých zemích. Její práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou **výborně**.

V Ústí nad Labem 06.06. 2013

Mgr. David Tomíček, Ph.D.